

אלימות במשפחה ומערכת הבריאות 290.3616
סמסטר א' תשע"ג 2010/2009

מרצה: ד"ר הדס גולדבלט
חדר 612, קומה 6 מגדל אשכול. טלפון: 04-8288665 (8665).
שעות קבלה - בתיאום מראש.
E-mail: goldblat@research.haifa.ac.il

ימי ד', 10:00-13:30 / נצרת
(המחצית הראשונה של סמסטר א': 21.10.12 – 5.12.12)

מטרות הקורס

1. למידה על אודות תופעת האלימות במשפחה בהקשרה האישי, הבין-אישי, החברתי והתרבותי.
2. למידה על אודות זיהוי, התערבות ומניעה של התופעה בדגש על מערכת הבריאות.
3. למידה והתבוננות בתהליכים שחווים עובדים המתערבים בתחום האלימות במשפחה.
4. למידה על אלימות מצד לקוחות כלפי אנשי-צוות רפואי.

מבנה הקורס ואמצעי הלמידה

- הקורס מתבסס על קריאת חובה, הרצאות ודיונים בכתה.
- לכל שיעור קריאת חובה מתוך הרשימה הביבליוגרפית.

דרישות הקורס והערכה

- בחינה, אשר תתבסס על החומר המועבר בהרצאות, מצגות וחומר קריאה.
- * הערה: מבין הפריטים המסומנים בכוכבית ייבחר חומר החובה לבחינה (הודעה על רשימת החובה הסופית תינתן בנפרד).
- * בנושאי הקורס ייתכנו שינויים בהתאם למהלך השיעורים וצרכי הסטודנטים

מהלך השיעורים

נושא 1: מהי אלימות אינטימית? הגדרת האלימות במשפחה, הסברים לתופעה ומיתוסים נפוצים

קריאה:

- * גל, נ' (2003). אלימות נגד נשים: נורמה או סטייה? תל-אביב: הוצאת אדום הקיבוץ המאוחד. (פרק שני: גישות תיאורטיות, עמ' 30-44; פרק רביעי: היקף התופעה ומאפייניה, עמ' 65-96; פרק חמישי: נשים מוכות בקבוצות מיעוט, עמ' 97-140).
- * זיו, א' (2002). פוליטיקה של אלימות נגד נשים. חברה ורווחה, כ"ב, 417-432.

Campbell, J. C., Baty, M. L., Laungon, K., & Wods, A. (2009). Health effects of partner violence: Aiming towards prevention. In D. J. Whitaker & J. R. Lutzker (Eds.), *Preventing partner violence* (pp. 113-138). Washington, DC: American Psychological Association.

*Currier, D.M., & Carlson, J. H. (2009). Creating attitudinal change through teaching: How a course on "women and violence" changes students' attitudes about violence against women. *Journal of Interpersonal Violence*, OnlineFirst, published on June 2, 2009 as doi:10.1177/0886260509335239

- 2 -

נושא 1: קריאה (המשך)

- *Kilpatrick, D. G. (2004). What is violence against women? Defining and measuring the problem. *Journal of Interpersonal Violence, 19*, 1209-1234.
doi:10.1177/0886260504269679
- *Sela-Shayovitz, R. (2010). The role of ethnicity and context: Intimate Femicide rates among social groups in Israeli society. *Violence Against Women, 16*, 1424-1436.
doi:10.1177/1077801210389579

נושא 2: מאפייני הגבר התוקף, האישה נפגעת האלימות; אלימות נשים כלפי בני-זוג ודינמיקה של היחידה הזוגית

**צפייה בסרט והרצאה
קריאה:**

*בוכבינדר, א' (2001). העבר נוכח: תפיסות נשים מוכות את משפחת המוצא שלהן והשפעותיה על חייהן. חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה", אוניברסיטת חיפה. (עמ' 13-40).

*חנן, א', גולדבלט, ה', ופינצי-דוּתן, ר'. (2007). "מה אומרות עיניך?" המשמעות שמעניקים גברים אלימים למבטי נשים. *אלימות, א'*, 101-130.

*יסעור-בורוכוביץ, ד' (2003). *אלימות אינטימית: עולמם הרגשי של גברים מכים*. תל-אביב: רסלינג. (עמ' 101-115).

*פרל, ג' ופלד, ע'. (2005). חוויית אבהותם של גברים אלימים כלפי בת זוגם. *חברה ורווחה, כ"ה*, 307-340.

*Campbell, J. C. (2002). Health consequences of intimate partner violence. *The Lancet, 359*, 1331-1336. (באתר ההוראה המתקשבת)

*Mechanic, M. B., Weaver, T. L., & Resick, P. A. (2008). Mental health consequences of intimate partner abuse: A multidimensional assessment of four different forms of abuse. *Violence Against Women, 14*, 634-654.
doi:10.1177/1077801208319283

*Moe, A. M. (2009). Battered women, children, and the end of abusive relationships. *Affilia, 24*, 244-256. doi:10.1177/0886109909337374

*Widiger, T. A., & Mullins-Sweatt, S. N. (2004). Typology of men who are martially violent: A discussion of Holtzworth-Monroe & Meehan. *Journal of Interpersonal Violence, 19*, 1396-1400. doi:10.1177/0886260504269695

*Williams J. R., Ghandour, R. M., & Kub, J. E. (2008). Female perpetration of violence in heterosexual intimate relationships: Adolescence through adulthood. *Trauma, Violence, & Abuse, 9*, 227-249.
doi:10.1177/1524838008324418

נושא 2: קריאה (המשך)

Woods, S. J. (2005). Intimate partner violence and post traumatic stress disorder symptoms in women. *Journal of Interpersonal Violence, 20*, 394-402.
doi:10.1177/0886260504267882

נושא 3: הערכה וניבוי של מסוכנות

קריאה:

יסעור-בורוכוביץ, ד' ולביא-אפרת, י'. (2007). צווי הגנה לנשים מוכות בישראל. *חברה ורווחה, כז*, 254-237.

*פישמן, ג' ומש, ג'. (2006). אלימות כלפי נשים: גורמים המנבאים את קרבנותן. *מגמות, מ"ד*, 315-297.

Kaufman Kantor, G., & Jasinski, J. L. (1998). Dynamics and risk factors in partner violence. In J. L. Jasinski & G. Kaufman Kantor (Eds.), *Partner violence: A comprehensive review of 20 years of research* (pp. 1-43). Thousand Oaks, CA: Sage.

נושא 4: ילדים ומתבגרים שנחשפים לאלימות כלפיהם ובין הוריהם צפייה בסרט והרצאה

*גולדבלט, ה'. (2001). המשמעות שמעניקים מתבגרים לאלימות בין הוריהם. חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה", אוניברסיטת חיפה. (עמ' 3-30).

*פינצני, ר', שניט, ד' ו-וייצמן, א'. (1999) ילדים מוכים: פרופיל מאפיין וכלי אבחוני. *חברה ורווחה י"ט*, 460-433.

Goddard, C., & Bedi, G. (2009). Intimate partner violence and child abuse: A child centered perspective. *Child Abuse Review, 19*, 5-20. doi:10.1002/car.1084

*Herrenkohl, T. I., Sousa, C., Tajima, E. A., Herrenkohl, R. C., & Moylan, C. A., (2008). Intersection of child abuse and children's exposure to domestic violence. *Trauma, Violence & Abuse, 9*, 84-99. doi:10.1177/1524838008314797

Holt, S., Buckley, H., & Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literature. *Child Abuse and Neglect, 32*, 797-810. doi:10.1016/j.chiabu.2008.02.004

*Mrug, S., Loosier, P. S., & Windle, M. (2008). Violence exposure across multiple contexts: Individual and joint effects on adjustment. *American Journal of Orthopsychiatry, 78*, 70-84. doi:10.1037/0002-9432.78.1.70

Reyome, N. D. (2010). Childhood emotional maltreatment and later intimate relationships: Themes from the empirical literature. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 19*, 224-242. doi:10.1080/10926770903539664

**נושא 5: התעללות בזקנים והזנחתם במשפחה ובמוסדות לטיפול ממושך
צפייה בסרט והרצאה
קריאה:**

*אינס קניג, א', אלון ש' ובן דוד, ו'. (2007). **התעללות בזקנים: התערבות ומניעה**. ירושלים: אשל, האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל ולתחום זיקנה. (עמ' 66-89)

*בנד-וינטרשטיין, ט'. (2009). להזדקן יחד בצל אלימות: דפוסי אינטראקציה זוגית ואלימות אינטימית בזיקנה. **גרונטולוגיה**, 36(3-2), 109-132. (באתר ההוראה המתוקשבת)

*בן נתן, מ', לבנשטיין, א' ואיזיקוביץ, צ'. (2009). גורמים פסיכו-חברתיים להתעמרות בקשישים במוסדות לטיפול ממושך בישראל. **גרונטולוגיה**, 36(3-2), 81-108.

הנטמן, ש', כהן, ג', חרוסט, ח' וסאסי, ט'. (2004). התעללות בזקנים: סקירת התופעה והצגת ערכת הדרכה לאיתור ולמניעה. **גרונטולוגיה**, 31(1), 33-41.

לבנשטיין, א', איזיקוביץ, צ' ובנד-וינטרשטיין, ט' (2009). הסקר הארצי הראשון בתחום ההתעללות בזקנים והזנחתם, כמד נתונים וכמנוף לשינוי. **גרונטולוגיה**, 36(3-2), 15-36.

עמותת המשפט בשירות הזיקנה (2006). **דף עובדות: התעללות בזקנים – האם החוק בישראל מגן מפניה?** (באתר ההוראה המתוקשבת)

*Band-Winterstein, T. (2012). Narratives of aging in intimate partner violence: The double lens of violence and old age. *Journal of Aging Studies*, 26, 504-514. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jaging.2012.07.003>

*Band-Winterstein, T., & Eisikovits, Z. (2009). Aging out of violence: multiple faces of intimate violence over the life span. *Qualitative Health Research*, 19, 164-180. doi:10.1177/1049732308329305

*Fisher, B. S., Zink, T., & Regan, S. L. (2011). Abuses against older women: Prevalence and health effects. *Journal of Interpersonal Violence*, 26, 254-268. doi:10.1177/0886260510362877

*Zink, T., Jacobson, J. C., Jr., Pabst, S., Regan, S., & Fisher, B. (2006). A lifetime of intimate partner violence: Coping strategies of older women. *Journal of Interpersonal Violence*, 21, 634-651. doi:10.1177/0886260506286878

נושא 6: עקרונות איתור נפגעים והתערבות עם אלימות במשפחה בדגש על מערכת הבריאות

* הערה: באתר הלמידה המתוקשבת של הקורס מצויות תקנות משרד הבריאות בעניין איתור וטיפול בקרבנות אלימות במשפחה! ניתן לחפש ולהורידן גם מאתר משרד הבריאות: <http://www.health.gov.il/forms/search.asp> ולהקיש במילות מפתח - "אלימות."

קריאה:

*גולדבלט, ה' וגרנות, מ'. (2009). השלכותיה של אלימות במשפחה על בריאותן של נשים דרוזיות בישראל. בתוך פ. עזאזיה, ח. אבו-בקר, ר. הרץ-לזרוביץ וא. גאנס (עורכים), **נשים ערביות בישראל: תמונת מצב ומבט לעתיד** (עמ' 163 – 179). תל-אביב: הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב.

*גל, נ. (2003). **אלימות נגד נשים: נורמה או סטייה?** תל-אביב: הוצאת אדום הקיבוץ המאוחד. (מערכת הבריאות: עמ' 237 – 268).

משרד הבריאות. (2003). **איתור וטיפול נשים נפגעות אלימות במשפחה ע"י מטפלים במסגרות הבריאות – באשפוז בקהילה** [חוזר מנכ"ל משרד הבריאות 23/03 (התשס"ד)]. אוחר ב-11 במרץ, 2012 מ- http://www.health.gov.il/hozer/mk23_2003.pdf

*Ben Natan, M., Ben Ari, G., Bader, T., & Hallak, M. (2012). Universal screening for domestic violence in a department of obstetrics and gynaecology: A patient and carer perspective. *International Nursing Review*, 59, 108-114. doi:10.1111/j.1466-7657.2011.00931.x

*Ernst, A.A., & Weiss, S. J. (2002). Intimate partner violence from the emergency medicine perspective. *Women & Health*, 35 (2/3), 71-81. doi:10.1300/J013v35n02_05 (נמצא באתר הלמידה המתוקשבת)

*Gray-Vickrey, P. (2004). Combating elder abuse. *Nursing*, 34(10), 47-51. (מומלץ לקריאה - נמצא באתר הלמידה המתוקשבת)

*Henderson, A. (2001). Factors influencing nurses' responses to abused women: What they say they do and why they say they do it? *Journal of Interpersonal Violence*, 16, 1284-1306. doi:10.1177/088626001016012004

*Lo Fo Wong, S., Wester, F., Mol, S., Romkens, R., Hezemans, D., & Lagro-Janssen, T. (2008). Talking matters: Abused women's views on disclosure of partner abuse to the family doctor and its role in handling the abuse situation. *Patient Education and Counseling*, 70, 386-394. doi:10.1016/j.pec.2007.11.013 (נמצא באתר הלמידה המתוקשבת)

*Mulryan, K., Cathers, P., & Fagin, A. (2004). How to recognize and respond to child abuse. *Nursing*, 34(10), 52-55. (מומלץ לקריאה - נמצא באתר הלמידה המתוקשבת)

נושא 6: קריאה (המשך)

*Peled, E., Eisikovits, Z., Enosh, G., & Winstok, Z. (2000). Choice and empowerment for battered women who stay: Toward a constructivist model. *Social Work, 45*, 9-25. doi:10.1093/sw/45.1.9

*Rhodes, K. V., Frankel, R. M., Levinthal, N., Prenoveau, E., Bailey, J., & Levinson, W. (2007). "You're not a victim of domestic violence, are you?" Provider-Patient communication about domestic violence. *Annals of Internal Medicine, 147*, 620-627.

*Rodríguez, M. A., Sheldon, W. R., & Rao, N. (2002). Abused patient's attitudes about mandatory reporting of intimate partner abuse injuries to police. *Women & Health, 35*(2/3), 135-147. http://dx.doi.org/10.1300/J013v35n02_09

*Watt, M. H. Bobrow E. A., & Moracco, K. E. (B.). (2008). Providing support to IPV victims in the emergency department: Vignette-based interviews with IPV survivors and emergency department nurses. *Violence Against Women, 14*, 715-726. doi:10.1177/1077801208317290

*Weeks, E. K., Ellis, S. D., Lichstein, P. R., & Bonds, D. E. (2008). Does health care provider screening for domestic violence vary by race and income? *Violence Against Women, 14*, 844-855. doi:10.1177/1077801208320246

Yonaka, L., Yoder, M. K., Darrow, J. B., & Sherck, J. P. (2007). Barriers to screening for domestic violence in the emergency department. *The Journal of Continuing Education in Nursing, 38*(1), 37-45. Retrieved from <http://www.slackjournals.com/article.aspx?rid=20229>

**נושא 7: דילמות אתיות בהתערבות עם נשים נפגעות אלימות
קריאה:**

*Cook, R. J., & Dickens, B. M. (2009). Dilemmas in intimate partner violence. *International Journal of Gynecology and Obstetrics, 106*, 72-75. doi:10.1016/j.ijgo.2009.03.011

**נושא 8: סוגיות תרבותיות בהבנה ובהתערבות באלימות אינטימית
קריאה:**

*גיגור, ב' ואחראי, א'. (2008). אסטרטגיות התמודדות של נשים דרוזיות לאלימות בני זוגן. בתוך יי קים, יי בר-זוהר ולי' עדן (עורכים), **קרבתנות: אכיפת החוק, מין וחברה** (עמ' 373-403). בית ברל: מסדה והאגודה הישראלית לקרימינולוגיה.

*דהאן, נ' ולוי, צ'. (2011). התעללות רוחנית: המשגה ראשונית בעקבות קבוצה טיפולית חרדית. **חברה ורווחה, ל"א**, 7-27.

* חאגי-יחיא, מ', וסדן, א'. (2007). נשים מוכות בחברות קולקטיביסטיות: סוגיות בהתערבות ובהעצמה. **חברה ורווחה, כ"ז**, 423-451.

נושא 8: קריאה (המשך)

* מרקוביצקי, ג', דורון, ה' ושריד, מ'. (2007). אלימות זוגית בקרב עולים מחבר העמים: אוכלוסיה כללית ומשתמשי רווחה. **אלימות**, א(1), 131-146.

*Bryant-Davis, T. (2010). Cultural considerations of trauma: Physical, mental and social correlates of intimate partner violence exposure. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 2, 263-265. doi:10.1037/a0022040

נושא 9: הטיפול לאור החוק: מקומם של המשטרה, בתי המשפט והחוקים רלוונטיים: קריאה:

משרד הבריאות. (1992). **חוק למניעת אלימות במשפחה – התשנ"א-1991 – כרזה וחוברת הסבר** [חוזר מנכ"ל משרד הבריאות 9/92 (התשנ"ב)]. אוחזר ב-11 במרץ, 2012 מ-
http://www.health.gov.il/hozer/mk09_1992.pdf

משרד הבריאות. (2003). **תקנות למניעת אלימות במשפחה (יידוע אנשי מקצוע בתחום הבריאות) התשס"ב-2002** [חוזר מנכ"ל משרד הבריאות 1/03 (התשס"ג)]. אוחזר ב-11 במרץ, 2012 מ-
http://www.health.gov.il/hozer/mk01_2003.pdf

*Buchbinder, E., & Eisikovits, Z. (2008). Collaborative discourse: The case of police and social work relationships in intimate violence intervention in Israel. *Journal of Social Service Research*, 34(4), 1-13. doi:10.1080/01488370802162251

*Eisikovits, Z., Buchbinder, E., & Bshara A. (2008). Between the person and the culture: Israeli Arab couple's perceptions of police intervention in intimate partner violence. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 17(2), 108-129. doi:10.1080/15313200801941531

נושא 10: השלכות העבודה עם נפגעי אלימות ותוקפיהם על אנשי הצוות הרפואי: קריאה:

*Hinderliter, D., Doughty, A. S., Delaney, K., Pitula, C. R., & Campbell, J. (2003). The effect of intimate partner violence education on nurse practitioners' feelings of competence and ability to screen patients. *Journal of Nursing Education*, 42, 449-454. Retrieved from
<http://search.proquest.com/docview/203941853/fulltextPDF?accountid=14544>

*Bailey, B., Buchbinder, E., & Eisikovits, Z. (2011). Male social workers working with men who batter: Dilemmas in gender identity. *Journal of Interpersonal Violence*, 26, 1741-1762. doi:10.1177/0886260510372939

*Band-Winterstein, T. (2012). Nurses' experiences of the encounter with elder neglect. *Journal of Nursing Scholarship*, 44, 55-62. doi: 10.1111/j.1547-5069.2011.01438.x

*Bengtsson-Tops, A., Saveman B. I., & Tops, D. (2009). Staff experience and understanding of working with abused women suffering from mental illness. *Health and Social Care in the Community*, 17, 459-465. doi: 10.1111/j.1365-2524.2009.00843.x

נושא 10: קריאה (המשך)

- *Goldblatt, H. (2009). Impact of caring for abused women on nurses' professional and personal life experiences. *Journal of Advanced Nursing*, 65, 1645-1654. doi:10.1111/j.1365-2648.2009.05019.x
- *Hägglom, A. M. E., & Möller, A. R. (2006). On a life-saving mission: Nurses' willingness to encounter with intimate partner abuse. *Qualitative Health Research*, 16, 1075-1090. doi:10.1177/1049732306292086

נושא 11: אלימות לקוחות כלפי צוות רפואי קריאה:

- *Drach-Zahavi, A., Goldblatt, H., Granot, M., Hirshmann, S., & Kostinsky, H. (2011). Control: Patients' aggression in psychiatric settings. *Qualitative Health Research*, 22, 43-53. doi: 10.1177/1049732311414730
- *Farrell, G. A., Bobrowski, C., & Bobrowski, P. (2006). Scoping workplace aggression in nursing: Findings from an Australian study. *Journal of Advanced Nursing*, 55, 778-787. doi:10.1111/j.1365-2648.2006.03956.x
- *MacIntosh, J., Wuest, J., Gray, M. M., Merritt, M., & Cronkhite, M. (2010). Workplace bullying in health care affects the meaning of work. *Qualitative Health Research*, 20, 1128-1141. doi:10.1177/1049732310369804
- *O'Donnell, S., MacIntosh, J., & Wuest, J. (2010). A theoretical understanding of sickness absence among women who have experienced workplace bullying. *Qualitative Health Research*, 20, 439-452. doi:10.1177/1049732310361242

קריאה מומלצת

- אלדר-אבידן, ד' (1999). **בוחרות בחיים: נשים מוכות גוברות על האלימות**. ירושלים: שוקן.
- בוכבינדר, א' (2001). **העבר נוכח: תפיסות נשים מוכות את משפחת המוצא שלהן והשפעותיה על חייהן (חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה")**. אוניברסיטת חיפה.
- גולדבלט, ה' (2001). **המשמעות שמעניקים מתבגרים לאלימות בין הוריהם (חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה")**. אוניברסיטת חיפה.
- הוכמן, ש' (2005). **הפנומנולוגיה של אונס בידי בן זוג מכה: הקשר בין החוויה לתפיסת גברים, הזוגיות, העצמי והמצב הנפשי של הקרבן (עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך")**. אוניברסיטת חיפה.
- וינטרשטיין, ט' (2002). **להזדקן באלימות: סיפורי חיים של נשים מוכות זקנות**. (עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך"). אוניברסיטת חיפה.
- יסעור-בורוכוביץ, ד' (2003). **אלימות אינטימית: עולמם הרגשי של גברים מכים**. תל-אביב: רסלינג.
- רבינוביץ, ט' (2003). **כלה ונחרצה**. תל-אביב: ספרית פועלים והקבוץ המאוחד.
- פרל, ג' (2003). **חווית ההורות של גברים אלימים כלפי בנות זוגם**. (עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך"). אוניברסיטת תל-אביב.